

danas živi trenutak i sama nestaje; igra, blistavi mjehurić sapunice u koje se zrcale sretne dječjačke oči i s praskom oslobađa ponovno veselje; igra je u biti svake izložbe» (Paulgerd Jesberg).

Ideja vuče korijene iz početka 16. stoljeća. S gravire prvog poznatog izložbenog objekta, Heilthumsstuhla u Beču, razabiremo da se u prizemlju građevine na trgu skupljaju ljudi i pozivaju borbom pasa, dakle predstavom, na ogled izložbe umjetničko-obrtničkih proizvoda. Izložba je na katu građevine. Ideju, međutim, ne treba vulgarno prenositi. Kvaliteta poruke je u sadržaju: skupiti ljude i izloženo im uspješno posredovati; komercijalna dobra prodati, a muzejsku građu upotrijebiti na dramatičan način.

Poput kazališnog djela, i izložba zahtijeva scenarij sadržajnog plana i njegova prijenosa u prostor sa scenskim izložbenim efektima.

Shematičan prikaz scenarija jedne izložbe: Mislim da su u sadržajnom planu izložbe iznimno važne teme paralelne s glavnim motivom te njihove veze i korelati. Samo o jednoj boji ne može se mnogo govoriti; tek u odnosu prema jednoj ili više boja ona počinje djelovati i dobiva »svoju boju«. Slično je i sa svjedočanstvom muzejskih predmeta. Tek paleta raznovrsnih informacija daje im pravu važnost i značenje. Uzmimo, na primjer, našu seljačku škrinju za koju nas, posebno u posljednje vrijeme, veže nacionalna sentimentalnost koja izvire iz brze urbanizacije i čovjekove otuđenosti. Osamljeno izloženu obožavamo je upravo zbog tog sentimentalnog odnosa. Nešto više o toj škrinji osim stručnjaka malo tko zna. Izložena pak s objašnjenjima o vremenskim, prostornim, ekonomskim, socijalnim, likovnim i drugim vrijednostima, s usporedbom što se u času njene izrade i uporabe događalo na širem kulturnom prostoru i što znači u razvoju unutrašnje opreme, kako je čovjek živio u tom vremenu i sl. — ona znači mnogo više od predmeta sentimentalnog idolopoklonstva i kiča. Na taj se način opažajući odnos približava istinskoj vrijednosti te škrinje. Tako je i sa drugom muzejskom izloženom građom.

Drugi dio scenarija jest likovna izvedba, koja uključuje izložbenu tehniku, vitrine, svjetlo, boje i slično. Uvijek sam sretan kada na otvorenjima muzejskih izložbi svi zadovoljno hvale izložbu, a pritom nitko ne spominje izložbenu tehniku. Tako i treba biti. Izložbena tehnika i pomagala moraju biti posjetiocima »nevidljivi«. Dakako, osim na onim izložbama gdje izložbena tehnika upravo ukazuje na tehnološku i oblikovanu sposobnost izlaga-

nja (izložbe industrijskog oblikovanja, stariji muzeji sa stilskom opremom). Izlagači na raznim komercijalno-tehničkim izložbama pokazuju svoju ekonomsku moć izuzetnim izložbenim pomagalima. Sjetimo se Kristalne palače (London 1851), Eiffelova tornja (Pariz 1889), izložbenih objekata Van de Veldea i Waltera Gropiusa (Köln 1914), djela Le Courbusiera (Pariz 1925), paviljon Mies van der Roha (Barcelona 1922), atraktivnih paviljona na svjetskim izložbama u Bruxellesu, Montrealu, Tokiju i dr. I izbor eminentnih arhitekata ukazuje na važnost djela. U pogledu toga odmah da dodam da muzejske izložbe ne bi smjele biti samo plakat, lijepa ambalaža za izložene predmete. To pripada potrošačkom svijetu. Kvaliteta muzejskih izložbi je u sadržaju, a ne u formi.

Cijelo vrijeme govorimo o izložbi kao sredstvu za predstavljanje muzejskih predmeta. No za to ima i drugih načina, recimo ilustrirana knjiga, serija fotografija ili dijazozitiva, film, televizija, razne kombinacije među njima i još štošta. Izbor mogućnosti ovisi o namjeni predstavljanja te o novčanim sredstvima koja su za tu priliku na raspolaganju.

Izlaganje dragocjenih muzejskih predmeta iziskuje u tehničkom pogledu velike napore. Predmet mora biti dobro vidljiv, po mogućnosti u simuliranoj okolini i na mjestu na kakvom je uistinu bio. Mora biti zaštićen od krađe i propadanja. Simulacija okolice, odnosno ambijentalna prezentacija predmeta, te tehnika zaštite predmeta u međusobnoj su suprotnosti. Ponekad si pomažemo kopijama predmeta. U takvu slučaju nije potrebna neka osobita zaštita, a provedbe izložbi su jednostavnije i dakako jeftinije. No postavke scenskih izložbi s kopijama u nas nisu uobičajene iako su, posebno na zapadu, prilično česte. Konfliktna situacija nastaje i kod ambijentalno zasnovanih izložbi u prostorima spomeničko zaštićenih objekata, gdje je sam izložbeni prostor eksponat, ako nije posrijedi stilska oprema takva prostora.

Iz opisanoga vidimo da je na putu prezentacije muzejskih predmeta čitav niz teškoća, no koje se dobrim sustavom u procesu kreacije daju svladati. Neke od tih teškoća pokušao sam ovdje osvijetliti u prilog što kvalitativnijem muzejskom radu, a time i posjetiocu.

»Sinteza«, br. 3—4, 1982, Ljubljana

Prijevod sa slovenskog: Krešimir Nemeč

Novi vodič kroz muzeje i galerije Splita

Stanko Piplović

Split

Posljednjih desetljeća Split je preras-tao u značajan kulturni i tranzitno-turistički centar prostrane regije. U svijetu poznati spomenici prošlosti kao Dioklecijanova palača, Salona i tvrđava Klis, zatim brojni muzeji i galerije (među kojima se vrijednošću ističu Arheološki muzej, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika i Galerija Meštrović), jedan su od osnovnih faktora u njegovoj turističkoj ponudi. Važan događaj u posljednje vrijeme vezan za ovu djelatnost jest uređenje prostora u tvrđavi Gripe za potrebe Vojnopomorskog muzeja koji je svečano otvoren prošle godine u povodu 40. obljetnice JRM.

Taj dragocjeni povijesno-umjetnički fundus privlači sve veće zanimanje građana, domaćih i stranih gostiju, iako propagiranje i informiranje nije dostiglo potrebnu razinu. Mnogi muzeji i galerije u svijetu imaju bogato opremljene i detaljne kataloge izloženih eksponata i zbirka koje su u njima pohranjene. Split još uvijek zaostaje za njima. Najstarija stručna edicija je »Vodja po Splitu i Solinu« što su je napisali L. Jelić, S. Rutar i F. Bullić, a tiskana je još 1894. godine u Zadru. U njoj su, osim arheoloških lokaliteta i starina detaljno popisani predmeti koji su se nalazili u staroj zgradi Arheološkog muzeja na Pazaru. Danas ipak veći broj splitskih muzejsko-galerijskih ustanova ima svoj katalog ili bar letak. U tome su najviše uradili Galerija umjetnina, Galerija Meštrović, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika i Rizinica katedrale za koju je tiskana reprezentativna monografija.

Od novijih zajedničkih izdanja treba spomenuti brošuru »Galerije i muzeji u Splitu« koju je 1961. godine pripremio Turistički biro. Urednik je bio Ivo Vidović, a suradnici ravnatelji zainteresiranih ustanova. Zatim je 1969. godine Muzejsko društvo tiskalo propekt »Muzeji i galerije u Splitu«. Međutim, ove edicije su odavno raspačane i ne mogu se više naći u prodaji. To su razlozi da je Društvo prijatelja kulturne baštine Splita u suradnji s Muzejskim društvom, a u povodu 18. svibnja — Međunarodnog dana muzeja, izdalo novi vodič pod naslovom »Muzeji i galerije Splita«. Financijsku pomoć su pružili SIZ u oblasti kulture i Turistički savez općine, Vodič je u obliku plakata na slaganje. Na pred-

njoj strani je crtež korintskog kapitela, koji je izradila Marija Pipan, i plan grada s označenim lokacijama muzeja, galerija, riznice, zbirke, salona i arheoloških kompleksa. Urednik je prof. Branko Kirigin, a autor vrlo uspješnog likovnog rješenja je Ranko Novak iz Ljubljane. Otraga je dvojezični tekst, hrvatskosrpski i engleski, s podacima o svakoj pojedinoj ustanovi, i to adresa, orar rada i sadržaj. Plakat je tiskalo ČGP »Delo« Ljubljana u tiražu od 3000 primjeraka.

Ovim je donekle ispunjena praznina u još uvijek oskudnom asortimanu turističkih edicija.

Vodič je predstavljen javnosti na prigodnoj svečanosti održanoj 19. svibnja 1983. godine, kojom je obilježen Međunarodni dan muzeja. Tom prilikom je mr Sofija Buličić, kustos Muzeja grada Splita, održala predavanje »Začeci muzejske djelatnosti u Dalmaciji«.

Miroslav Tuđman. Struktura kulturne informacije, Zavod za kulturu Hrvatske, Zagreb, 1983, str. 255.

U knjizi su objavljene dvije rasprave — »Predmet kulturne informacije« i »Komunikacijski obrasci kulture«, koje su rađene u okviru redovnog programa Zavoda za kulturu Hrvatske.

U nedostatku teorijskih radova što određuju predmet i strukturu kulturne informacije, kao i praktične potrebe da se informacijsko-dokumentacijska djelatnost i u arhivima, dokumentacijskim centrima, bibliotekama i muzejima planira i organizira prema jedinstvenim teorijskim i metodologijskim kriterijima, ovim se raspravama umnogome dopunjava ne samo metodologija informacijskih znanosti već i utvrđuje kategorijalni aparat za tumačenje svih vrsta obavijesti i analiza komunikacijskog obrasca što omogućuje i konsolidaciju obavijesti.

Premda je kulturna obavijest kao teorijski problem nepoznata informacijskoj znanosti, koja razvija svoje postavke i svoju metodologiju baveći se prvenstveno problemima znanstvenih informacija i znanstvenog komuniciranja, postupno se pokazuje nužnim njezino uključivanje i u informacijsku znanost kao predmet i interesa i istraživanja. Znanstvene i ostale vrste informacija postale su ne tako davno

nužan uvjet za društveni i kulturni razvoj a raspoložive teorije informacijskih znanosti koje se koriste u specijalnim bibliotekama, dokumentacijskim centrima, referalnim službama i dr. nisu bile primjenjive u službama što obrađuju materijalnu i nematerijalnu baštinu. Metodologija informacijskih znanosti isto je tako bila nedostatna za obradu auditivne, vizuelne, prostorne i ne-tiskane građe.

Ove su rasprave pokušaj sinteze i osmišljavanja informacijskih poslova u različitim kulturnim djelatnostima pa tako i u muzejskoj, u kojoj su već duže vremena osjeća nedostatak jedinstvene metodologije za različita informacijsko-dokumentacijska rješenja. U raspravi o predmetu kulturne informacije analiziraju se pretpostavke što određuju kulturnu informaciju, poruku i dokument, tipovi (kulturne) građe u komunikacijskom procesu, vrši se komparativna analiza znanstvene i kulturne informacije i utvrđuje podložnost kulturne obavijesti o dokumentacijskoj obradi. Analiziran je i instrumentarij kojim se kulturne poruke i kulturne obavijesti konkretiziraju u indok-procesu. Naznačena je moć i nemoć informacijske znanosti da pojmi i definira komunikacijske formate, društvenu formu poruka i komunikacijskih obraza. Na kraju se govori i o razlikama između znanstvene i kulturne informacije uvjetovane i oprečnim smjerovima i načinima konkretizacije indok-objekata. Osnovna teza ove analize jest »da se informacijska znanost ne treba ograničiti samo na proučavanje predmetne morfologije obavijesti, već da svoj predmet treba proširiti i na proučavanje komunikacijskih obrazaca, dakle i na društvene aspekte informacijskih, dokumentacijskih i komunikacijskih procesa.«

Raspravom se naznačavaju osnovna ključna pitanja na koja informacijska znanost još uvijek ne može odgovoriti: fature obavijesti, određivanje kriterija za tipologiju i osnovni tipovi indok-građe (prostorno-plastična, auditivna, vizuelna, tekstualna) uz prethodnu analizu različitih oblika komunikacijskih procesa, radi uočavanja razlika između dokumenata, poruke i obavijesti.

Drugom raspravom, koja je logična cjelina s prethodnom, uspostavlja se konceptualna podloga, odnosno metodologijske osnove za analizu kulturnih informacija i njihovih funkcija s ciljem izrade pregleda funkcije kulturnih informacija i teorijskog obrazloženja njihova nastanka, razvoja i ukidanja. Tek poslije takove analize slijedi uspostavljanje kategorijalnog aparata i teorijskih postavki za buduće analize

informacijskih djelatnosti na području kulture.

Ovom je knjigom informacijska znanost dopunila bitne praznine u području kulturne obavijesti napose, a zagaravanjem jedinstvene metodologije u različitim informacijsko-dokumentacijskim strukturama postat će nužan priručnik u radu svih stručnjaka koji se bave razmjenom i obradom informacija i dokumentacijskim poslovima u arhivskoj, bibliotečnoj, dokumentacijskoj i muzejskoj djelatnosti.

B. Š.

Tom Sharpe. Geology in Museums, izd. National Museum of Wales, Cardiff, 1983, str. 128.

Unatoč teoriji o divergentnom razvoju informacijske djelatnosti u odnosu na muzejsku, ova bibliografija o geologiji u muzejima ukazuje na jednu od mogućnosti suprotna toka u tom području. Pokazalo se da je zadaća prikupljanja, obrade i deseminiranja podataka iz pojedinih naučnih disciplina unutar muzejske struke i od muzealaca prepoznata kao zadatak od posebnog interesa.

Odjel za geologiju Nacionalnog muzeja Walesa već je tako duže vrijeme uključen u poslove pripremanja i tiskanja sekundarnih publikacija-bibliografija i onih izrazito muzeološkog predznaka. Grupa kustosa geologa, osnovana 1974. godine pri ovom Muzeju otpočela je s radom na prikupljanju i obradi muzeološke literature iz područja geologije koristeći pri tome međunarodne okvire. Od 1979. godine ovim projektom rukovodi Tom Sharpe, kustos Odjela za geologiju Nacionalnog muzeja a pripremljeni podaci su kompjutorski obrađeni u Muzejskom dokumentacijskom udruženju (MDA) iz Duxforda.

Ova bibliografija sadrži više od 1 000 naslova, dopunjena je indeksom ključnih riječi i indeksom autora s bibliografskim podatkom. Naslovi su prevedeni na engleski jezik, dok je naslov citirane publikacije dan u izvornom jezičnom obliku. Opće muzeološke teme, vezane uz predmet obrade, kao izložbe, dokumentacija i konzervacija nisu uključene, budući da su obrađene ili se zasebno obrađuju u ostalim bibliografijama. Kao dopuna ovoj bibliografiji preporuča se korištenje obim-